

OKNO

ZBLIŻENIA 2014

Kastalia to małe państwo samo w sobie, a nasz vicus lussorum, państwko w obrębie tegoż państwa, malutka, lecz stara republika, równa rangą i równa prawem siostrą swoim, w świadomości swej przecież podnoszona i umacniana swoją artystyczną, a poniekąd i sakralną funkcją. Wyróżniono nas bowiem zadaniem ochraniać istoty świętości Kastalii, jedynej jej tajemnicy symbolu: gry szklanych paciorków.

Herman Hesse *Gra szklanych paciorków*

Wspólnym, łączącym wszystkie spotkania hasłem tegorocznej edycji projektu **OKNO** jest **CENTRUM, CZYLI POGRANICZE**. Odwołując się do tego filmowego tytułu chcemy sięgnąć do źródeł - do początków historii trzech - położonych z daleka od wielkich aglomeracji, ale niezwykle ważnych dla polskiego teatru - ośrodków skupiających ludzi, dla których „pogranicze” stało się życiowym wyborem. Obecnie są one nowoczesnymi, interdyscyplinarnymi centrami kulturowymi, prowadzącymi równolegle działalność artystyczną, badawczą, edukacyjną i dokumentacyjną. Ich historia zaczynała się jednak od wspólnej, młodzieńczej, obarczonej niepewnością i ryzykiem, ale powodowanej pasją i potrzebą samorealizacji decyzji o „stworzeniu własnego miejsca”. O tworzeniu własnej Kastalii – przestrzeni ocalenia tego, co ważne. Zaprosiliśmy ich, aby podzielili się z nami swoimi doświadczeniami. Gościem pierwszego spotkania w Kanie będzie **Teatr Węgajty**.

SPOTKANIE TEATRU: CENTRUM, CZYLI POGRANICZE

SPOTKANIE PIERWSZE: TEATR WĘGAJTY

spektakle, warsztaty, prezentacje, dyskusje, projekcje filmów, promocja książki

CZYM JEST OKNO?

Projekt **OKNO-ZBLIŻENIA. SPOTKANIE TEATRU** jest kontynuacją festiwalu Spotkań Teatralnych OKNO realizowanego przez Teatr Kana od 1997 roku, którego założeniem było prezentowanie i promowanie różnorodnych nurtów poszukiwań twórczych obecnych we współczesnym teatrze alternatywnym, a także wymiana doświadczeń i praktyk pomiędzy twórcami oraz nieformalna edukacja artystyczno-kulturalna. W ciągu kolejnych edycji udało się sformułować szereg pytań o ważne dla współczesnej sztuki zjawiska, a także zaprezentować kilkadziesiąt zespołów z całego świata. Piętnasta edycja zapoczątkowała nowy etap w realizacji festiwalu - przyjął on formułę realizowanych kilka razy w roku tematycznych spotkań z wybranymi artystami, których twórczość jest przedstawiana w możliwie szerokim spektrum (dotychczas zrealizowane zostały prezentacje m.in. Studia Teatralnego Piotra Borowskiego, Teatru Krepsko, Teatru ZAR, Odin Teatret Eugenio Barby, Teatru Pieśń Kozła).

PROGRAM

PIĄTEK 16.05

godz.: 18.00/Teatr Kana
„ZIEMIA B I INNE ŻYWIÓŁY”
– SPEKTAKL

prezentacja poprzedzona będzie fragmentami przedstawienia *Ogień, kryzys, dworzec centralny*
BILETY: 20 / 15 zł

godz.: 19.30/Teatr Kana
„TEATR WĘGAJTY, ŹRÓDŁA I PRZYSZŁOŚĆ” – SPOTKANIE Z TWÓRCAMI

prowadzenie: Tadeusz Kornaś
Pokaz filmowej rejestracji z premiery *Powietrza, e(ks)misji* w czasie wiejskiej wyprawy Teatru Węgajty (1.04.13, Dziadówek na Suwalszczyźnie)
WSTĘP WOLNY

SOBOTA 17.05 - WSTĘP WOLNY

godz.: 10.30/Teatr Kana
„WIELOGŁOS” – WARSZTAT TEATRALNY

prowadzenie: Erdmute Sobaszek, Wacław Sobaszek, współprowadzą aktorzy zespołu *Czterech żywiołów*

godz.: 18.00/Jurta przy Teatrze Kana
OTWARTY WARSZTAT TAŃCÓW I ZAŚPIEWÓW

prowadzenie: Erdmute Sobaszek, Wacław Sobaszek, współprowadzą aktorzy zespołu *Czterech żywiołów*. Improvizowane sceny pt. *Cztery żywioły* (fragmenty *Wody 2030* i spektaklu *Ogień, kryzys, dworzec centralny*).

Nocna potańcówka

NIEDZIELA 18.05 - WSTĘP WOLNY

godz.: 11.00/Teatr Kana
„WIELOGŁOS” – WARSZTAT TEATRALNY

prowadzenie: Erdmute Sobaszek, Wacław Sobaszek, współprowadzą aktorzy zespołu *Czterech żywiołów*

godz.: 18.00/Teatr Kana
SPOTKANIE WOKÓŁ WYPRAW TEATRU WĘGAJTY

Warsztat wypraw teatralnych. Filmy z Albanii i Beskidu Niskiego. *By the Waters* - notatnik filmowy podróży do Albanii (2011, autorka Paulina Miu Zielińska); Kolędowanie Innej Szkoły Teatralnej Węgajty - rejestracja filmowa z archiwum Teatru. Promocja książki *Źródła i przyszłość*, wyd. Stowarzyszenie „Węgajty” 2012.

TEATR WĘGAJTY

kierownik artystyczny: Wacław Sobaszek
prezeska Stowarzyszenia Węgajty: Erdmute Sobaszek

Historia teatru w Węgajtach sięga roku 1982. Wtedy to grupa teatralna Pracowni Olsztyńskiej ustanowiła swoje miejsce do życia i pracy w opuszczonym warmińskim gospodarstwie. Od roku 1986 działała jako Teatr Wiejski Węgajty aż do roku 1996, kiedy wyodrębniła się - jako osobny zespół - Schola Teatru Węgajty, TWW zaś zmienił nazwę na Teatr Węgajty/projekt terenowy.

Najważniejsze realizacje, które powstały w Węgajtach to: *Historie Vincenza* (1988), *Gospoda ku Wiecznemu pokojowi* (1991), *Opowieści kanterberyjskie* (1996), *Kalewala, fragmenty niepisane* (1999), *Upiorny całun wg Dziadów* Adama Mickiewicza (2001), *Syncyzna, wg Ślubu i Trans-Atlantyku* Witolda Gombrowicza (2004), *Prolog komedii* (2009).

W roku 2008 Teatr Węgajty zainaugurował projekt „teatru potrzebnego”, od tego czasu stworzył trzy spektakle z udziałem mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Jonkowie: *Wesele/domena publiczna* (2008), *Iwona poślubiona* wg tekstów Witolda Gombrowicza (2009), *Sen nocyletniej* (2011).

Od końca lat osiemdziesiątych Teatr zajmuje się rewitalizacją lokalnych odmian kolędowania (Beskid Niski, Polska Północna), od roku 1990 - obrzędu suwalskiej Alelujki, od 1996 - rewitalizacją Zapustów na Warmii. W 2000 roku te aktywności stały się podstawą działań założonej wtedy Innej Szkoły Teatralnej. Od kilku lat każdy sezon Innej Szkoły kończy się przygotowaniem spektaklu. Jego kolejne sceny tworzone są w trakcie wypraw terenowych. W ten sposób powstał cykl *Cztery żywioły: Woda 2030* (2010), *Ziemia B* (2011), *Ogień, kryzys, dworzec centralny* (2012), *Powietrze, e(ks)misje*, (2013). Tematem aktualnego sezonu IST jest *Wielogłos*.

Teatr angażuje się w lokalne inicjatywy społeczne: ekologiczne, animatorskie, edukacyjne. Od 2003 roku organizuje festiwal *Wioska Teatralna*.

WARSZTAT TEATRALNY „WIELOGŁOS”

Określenie „warsztat teatralny” odnosi się czasem do przekazywania sprawdzonych technik ruchu i głosu, umiejętności aktorstwa. Nie chcemy się nad tym zatrzymywać. Chcemy wykorzystać nasze spotkanie, by - w takim stopniu, w jakim to możliwe w tak krótkim czasie - poszukiwać dróg do stworzenia wielości wypowiedzi. Ważni są uczestnicy, to „z czym” przychodzą. I ważne stanie się to, co się wydarzy „pomiędzy”. Ruch, głos, muzyczność i słowa obecne są w naszym działaniu w roli przekazników, mediów porozumienia. Pozwalają nam wszystkim lepiej dostrzec innych i siebie samych. Czerpiemy z wielu źródeł: tradycyjnych układów tanecznych, tworzących „zbiorowe ciało” i pomagających nam w przejściu do pracy z muzyką, ze śpiewem wielogłosowym i do znalezienia pozawerbalnych form porozumienia.

Używamy elementów improwizacji kontaktowej, która daje przestrzeń na różnice, na niepowtarzalność poszczególnych uczestników. Obecne w naszym działaniu będą elementy pantomimy oraz praca nad fragmentami tekstów.

OTWARTY WARSZTAT TAŃCÓW I ZAŚPIEWÓW

Podczas zdarzenia zwanego „Otwartym warsztatem” zapraszamy do udziału w tańcach pochodzących z różnych zakątków Europy - i nie tylko. Układy taneczne z Litwy, Bretanii, Izraela, Szkocji, Ameryki Północnej i różnych regionów Karpat przekazywane są uczestnikom w taki sposób, żeby uczyć się ich od razu w praktyce - do granej na żywo muzyki i bez teoretycznego ćwiczenia „na sucho”. Dzięki temu uczestnicy razem z formą taneczną przeżywają to, co w niej najważniejsze: radość wspólnego ruchu. To zaś staje się początkiem improwizacji i zaśpiewów.

Czego oczekujemy od uczestników? Zależy nam na tym, byście nie włączyli się jako anonimowi uczestnicy. Prosimy was o zgłoszenie się wraz z informacją dotyczącą tego, czym się aktualnie zajmujecie, jakie macie doświadczenie z udziału w warsztatach, w zajęciach grup teatralnych, muzycznych i innych. Prosimy też, piszcie czego oczekujecie od naszego warsztatu.

Rezerwacja biletów i zapisy na warsztaty pod numerem telefonu: 91 434 15 61 lub drogą elektroniczną: paula@kana.art.pl (od poniedziałku do piątku między 9:00 a 15:00); zakup i odbiór biletów w Piwnicy Kany, plac Piotra i Pawła 4/5.
Na warsztaty wstęp jest bezpłatny. W mailu prosimy napisać kilka słów o sobie. Liczba miejsc ograniczona!

SPEKTAKLE TEATRU WĘGAJT

Ziemia B i inne żywioły
fragmenty: Ogień, kryzys, dworzec centralny

ZIEMIA B

...pytanie o przyszłość w kolażu scen skompilowanych według metody paranoiczno-krytycznej Salvadora Dali...

Granatowa otchłań bydlęcych oczu jest jak lustro, w którym widzimy siebie jako ożywione mięso...

Andrzej Stasiuk, Jadąc do Babadag

inscenizacja: Wacław Sobaszek

teksty: Edward Stachura, Bertold Brecht, Konstanty Ildefons Gałczyński, Betka Volny, David Zelinka, Paulina Miu Zielińska, Wei Yun Lin-Górecka
wykonawcy: Moti Aszkenazi, Zofia Bartoszewicz, Iza Giczewska, Emilia Hagelgan, Erdmute Sobaszek, Wacław Sobaszek, Paulina Miu Zielińska

Ziemia B jest drugim po Wodzie 2030 spektaklem, w którym próbujemy dotknąć tematu katastrofy ekologicznej. Ten spektakl również – tak, jak tamten pierwszy - pokazany był najpierw w Dziadówku. W miejscu, gdzie od ponad dwudziestu lat zajmujemy się rewitalizacją „chodzenia po wołoczebnem” - obyczaju, który bardzo mocno związany jest z żywiołem ziemi. To obyczaj wczesnowiosenny. Chodzi się po ziemi pieszo, wdychając jej zapach - przedtem, w czasie zimy, nieobecny. Patrzy się na nowo zaorane pole i czasami jest tak, jakby się widziało samą nagość ziemi. Istnieje dość osobliwy przekaz, antropologiczny mit założycielski, opowieść o pierwszym wołoczebniku, który był przeciągany w pozycji poziomej po roli. Mając naśladować ruchy miłosne spełniał zadanie magiczne, zapewniał urodzaj w tym roku. Tyle mitologia. Z nią kontrastuje obraz upadającego rolnictwa, starzejących się wiejskich ludzi. W tym zatopionym w przeszłości świecie pokazujemy spektakl, który jest nawiązaniem do korzeni tego świata, ale skierowany jest wyraźnie w przyszłość. Ponieważ Ziemia B inspirowana była bardzo mocno obrazami przemysłowej hodowli i produkcji mięsa. Nie każdy wie lub pamięta, że ta wywracająca do góry nogami tradycyny rolniczy chów zwierząt hodowlo-produkcja to jedno z głównych źródeł CO2. Gwałtowny wzrost produkcji w ostatnim czasie to efekt gwałtownego wzrostu konsumpcji mięsa w krajach tzw. młodej demokracji. Konsumenci w tych krajach usiłują za wszelką cenę naśladować i doganiać obywateli najbogatszych krajów. Na przykład Polacy doganiają już rekordzistów, mając statystykę 72 kilogramów mięsa rocznie na głowę obywatela. Taki był początek Ziemi B, wykonany wiosną 2011. Było to działanie w dwóch kierunkach, według zasady roots and shoots (korzenie i pędy), zgodnie z filozofią Jane Goodall. Podobne działanie próbowaliśmy zastosować w końcu lata 2011 w Albanii, pokazując tam Ziemię B. O Albanii można powiedzieć, że jest to kraj jeszcze młodszej niż nasza, wschodzącej dopiero demokracji. Z drugiej strony konteksty bałkańsko-mitologiczne odsyłają do warstw głęboko ukrytych. O jednym i o drugim opowiemy w trakcie spotkania w Teatrze Kana w niedzielę 18 maja.

W Ogniu... skupiamy się na tym, co tu i teraz. Taka jest natura ognia, a także teatru. Ważne jest to, co dzieje się aktualnie, między ludźmi. Na początku roku, w pierwszych dniach stycznia rozmawialiśmy z bezdomnymi. Tematem rozmów był kryzys. Spróbowaliśmy podążyć za myślą socjologa, Ulricha Becka. Według niego świadomość kryzysu stała się tak powszechna, że można o nim rozmawiać z bezdomnymi. Rozmowy z bezdomnymi toczyły się na dworcach w Krakowie, Berlinie, Szczecinie, Poznaniu i Olsztynie. Nagrane teksty wywiadów posłużyły do stworzenia dramaturgii, w swobodny sposób nawiązującej do konwencji szopki noworocznej. Cytat z jednego z szopkowych dialogów: „Kryzys? Jaki kryzys?!” stał się następnie wyjściowym hasłem do stworzenia zapustnych masek i scen. Całość zaś skojarzyliśmy z etiudami na temat żywiołu ognia.

SPOTKANIE Z TWÓRCAMI

Teatr Węgajt – źródła i przyszłość

prowadzenie: Tadeusz Kornaś

pokaz filmowej rejestracji z premiery Powietrza e(ks)misji w czasie wiejskiej wyprawy Teatru Węgajt

POWIETRZE E(KS)MISJA
GŁĘBOKI ODECH

(...) Powietrze to żywioł na co dzień niedostrzegany, ale konieczny do istnienia. Powietrze staje się soczewką, dzięki której możemy zobaczyć więcej. Wielu artystów lub pisarzy wykorzystuje motyw zwielokrotnionego obrazu, w którym widz nie może odnaleźć oryginału przez jego ciągle powtarzanie. Podobnie w Powietrzu mocnym akcentem jest wprowadzająca do pokazu prezentacja filmu. Widownia ogląda mieszkańców wsi Dziadówek, którzy jako pierwsi obejrzeni spektakl w kwietniu tego roku. Było to zwierciadlane odbicie sytuacji widzów w Węgajtach, podobne luźne rozmowy oraz akcenty muzyczne. Proste posunięcie zobrazowało oraz wpisało widzów w społeczność teatralną. Z drugiej strony pokazało, że doświadczenie, mimo że jest doznaniem indywidualnym, może być również zbiorowym. To zapętlenie spowodowało, że powietrze otrzymało dodatkowy sens. Będąc żywiołem koniecznym oraz potrzebnym wszystkim staje się elementem istniejącym poza czasem. Wszyscy tam - w Dziadówku i tu - w Węgajtach, mamy dostęp do tego samego doświadczenia, które odbieramy na swój własny sposób.

Powietrze pokazało, że może zostać zniszczone - zanieczyszczone (Czarnobyl), ale również jest nośnikiem ulotnym jak marzenia i pragnienia, o których lepiej nie mówić głośno, by nie uleciały jak balonik, z którego spuszczone powietrze. Powietrze, podobnie jak pozostałe Żywioły, jest obrazem bardzo konsekwentnej pracy zespołowej. Najmocniejszą stroną spektaklu, a zarazem najtrudniejszą do wykonania są partie pantomimiczne (Wielkie prawa). Drugi element pozostający w pamięci to charakterystyczna muzyka oraz partie śpiewane. Bardzo cenny jest kontekst współczesny bezpośrednio odnoszący się do wydarzeń politycznych. Powietrze to opowieść o tym, co nas otacza. Jest konfrontacją z czymś nieobecnym, a zarazem koniecznym. Podobnie jak Kantor w Teatrze Śmierci próbował definiować śmierć tylko przez brak życia, Powietrze próbowało pokazać to, czego nie widać. (...)

Edyta Janiak

TADEUSZ KORNAŚ

Adiunkt w Katedrze Teatru UJ. W latach 1997-2009 redaktor „Didaskaliów” (w latach 2004-2008 redaktor naczelny). Autor m.in. książek: Włodzimierz Staniewski i Ośrodek Praktyk Teatralnych „Gardzienice”, Between Anthropology and Politics. Two Strands of Polish Alternative Theatre, Aniółom i światu widowisko, Schola Teatru Węgajt. Dramat liturgiczny. Jest także współautorem antologii Dziady. Od Wypiańskiego do Grzegorzewskiego. Interesuje się przede wszystkim teatrem polskim XX i XXI wieku. Specyficzne miejsce w tym obszarze zainteresowań zajmuje teatr „inny” - sytuujący się na peryferiach głównego obiegu artystycznego, a także badanie związków teatru z filozofią, religią, historią i życiem społecznym.

OGIEŃ, KRYZYS, DWORZEC CENTRALNY

inscenizacja: Wacław Sobaszek

wykonawcy: Moti Ashkenazi, Zofia Bartoszewicz, Izabela Giczewska, Emilia Hagelgan, Sonia Kochnowicz, Erdmute Sobaszek, Wacław Sobaszek, Janne Weirup

autorzy masek: Paulina Andruczyk, Moti Ashkenazi, Zofia Bartoszewicz, Emilia Hagelgan, Joanna Kocemba, Natalia Mączyńska, Erdmute Sobaszek, Wacław Sobaszek, Zofia Wronka

cytaty: Paulina Miu Zielińska, Tadeusz Różewicz, Rafał Mikułowski, Moti Ashkenazi, Barbara Szpunier, Paul Scherer, Zygmunt Baumann, Cool Kids of Death, Jeanette Winterson oraz teksty anonimowe

SPOTKANIE WOKÓŁ WYPRAW TEATRU WĘGAJT

filmy z Albanii i Beskidu Niskiego

promocja książki Źródła i przyszłość

O WYPRAWACH.

Czy jeszcze są możliwe? Niektórzy twierdzą, że to coś z epoki kolonialnej; coś, co skończyło się wraz z nią. Można też sądzić, że skoro każdy może sobie zafundować wyprawę gdziekolwiek, na Mount Everest albo do Papui - Nowej Gwinei, to po co w ogóle mówić o wyprawach. Rzeczywiście wiele się zmieniło od czasu, kiedy zaczęliśmy robić nasze wyprawy w końcu lat 80-tych. Mieliśmy poczucie, że nasze wyprawy kolędnicze są oryginalną wersją wyprawy teatralnej, wersją tego, czym zasłynęły Gardzienice, Grotowski, Brook i Barba. Później, zgodnie z duchem czasu, zaczęliśmy odchodzić od języka wypraw, by mówić wprost: kolędowanie, zapusty, alelujki. Jednak coś przetrwało. Bo lepiej powiedzieć nowicjuszowi, by zabrał ubrania, śpiwór i tym podobne rzeczy „jak na wyprawę”. Po drugie właśnie obecność nowicjuszy podtrzymuje posmak przygody, odkrywania, spotykania i pomaga starszym uczestnikom odpowiednio się zachować. Życie w tych miejscach, do których docieramy, się zmienia; to, co się tam dzieje, co się dzieje między ludźmi jest procesem, który zawsze domaga się od nas postawy otwartości i gotowości.

ŹRÓDŁA I PRZYSZŁOŚĆ - PUBLIKACJA

(...) W jakimś momencie odbył się u nas zwrot ku aktywności społecznej, ekologicznej. Tak się złożyło, że akurat zbliżał się czas, kiedy miał nas dosięgnąć kryzys ekonomiczny i „cięcia w kulturze mieliśmy odczuć na własnej skórze”... Wyzwoliło to chęć zadania pytań sobie samemu, rozpięcia szerokiego łuku między tym, od czego zaczynaliśmy i tym, do czego możemy jeszcze dojść. To, czym się zajmujemy, rewitalizowanie szczególnych tradycji na pograniczu, styku kultur, form kolędowania, zapustów, alelujek - przechodzi różne stadia. Dopóki potrafimy drażyć, rozpoznawać na nowo te tradycje, dopóty mogą one zasilać projekty zwrócone ku aktualnym problemom. Zjawiska wykruszającej się i załamującej więzi lokalnej sąsiadują z wieloma innymi problemami zglobalizowanego i pogrążonego w kryzysie świata. Dziś w każdym globalno-lokalnym otoczeniu ważna jest gotowość do spotkania, przyjęcia Innego. Ważne jest odbudowywanie solidarności międzypokoleniowej. Ważna jest świadomość zagrożeń ekologicznych, naszych możliwości wpływu i zmiany.

